

Asia: VN/19529/2022

Valtiovarainministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi valtion taloudellisesta tutkimuskeskuksesta annetun muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Että kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esitykseen.

Esityksen mukaan VATT saisi jatkossa eri viranomaisilta tilastoaineistoja ilman käyttölupamenettelyä ja kustannuksetta. Esitetyn lakimuutoksen nykytilan arvioinnissa todetaan oikein, että aikaa vaativa tietolupamenettely ei sovellu jatkuvaluonteista ja usein nopearytmistä yhteiskunnallista päätöksentekoa tukevaan analyysityöhön. Tämä ongelma ei kuitenkaan koske pelkästään VATT:ia, vaan tutkimusorganisaatioita laajemminkin.

Muissa toteuttamisvaihtoehdoissa ei ole pohdittu sitä mahdollisuutta, että tietolupamenettelyitä nopeutettaisiin ja aineistoja keskitettäisiin yhteen ympäristöön. Tämä mahdollistaisi yhdenmukaiset edellytykset eri tutkimusorganisaatioille yhteiskunnallista päätöksentekoa tukevan tutkimuksen tekemiseen.

Tässä muodossaan lakiehdotus asettaa tutkimusorganisaatiot hyvin erilaiseen asemaan tutkimusrahoituksesta kilpailtaessa. Muut tutkimusorganisaatiot olisivat jatkossa VATT:ia selkeästi huonommassa asemassa, sillä niillä olisi hitaampi ja kalliimpi pääsy aineistoihin. Pitkät viiveet käyttölupaprosessissa voivat tarkoittaa sitä, että muut tutkimusorganisaatiot eivät voi osallistua esim. kilpailuun Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan (VN-TEAS) hankkeista. Yhtä lailla merkittävät erot käyttölupaprosesseissa asettavat hakijat eriarvoiseen asemaan akateemisemmissä hankkeissa, kuten esimerkiksi Strategisen tutkimuksen neuvoston (STN) tai Suomen Akatemian rahoittamat hankkeet. Tämä johtuu siitä, että tutkimuksen toteuttamiseen jää vähemmän aikaa, kun suurempi osa ajasta kuluu käyttöluvan saamiseen.

Tätä näkökulmaa lakiesityksessä ei ole huomioitu lainkaan. Näkemyksemme mukaan tähän tulisi kiinnittää huomiota. Yksi ratkaisu olisi se, että VATT:in tiedonsaantioikeus rajattaisiin selkeästi nopearytmistä yhteiskunnallista päätöksentekoa tukevaan analyysityöhön. Tässä on kuitenkin se ongelma, että ei ole välttämättä kovin helppoa määritellä mikä on tieteellistä tutkimusta ja mikä päätöksentekoa palvelevaa analyysityötä. Parempi ratkaisu olisi se, että panostettaisiin käyttö lupamenettelyn nopeuttamiseen ja aineistojen keskittämiseen.

Antti Kauhanen

Tutkimusjohtaja

Aki Kangasharju

Toimitusjohtaja

Kauhanen Antti
Elinkeinoelämän tutkimuslaitos